

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЏИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА НА НЕДЕЉУ НА ПО ТАБАКА. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВ. МЕСЕЧНО.
— ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЌУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 НОВ. И 30 ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

МАКСИМ ЦРНОЈЕВИЋ.

Трагедија у 5 чинова, с певањем, написао др. Лаза Костић, за позорницу удесио А. Хаџић,
музика од А. Максимовића.

(Наставак.)

Максим (брзо улази.)

Опростите ми, српска господо,
Што тако буним овај светли збор!
Ал' верујте ми, није на ино!
Јер правда каже, заповеда бог:
Осуђују ли кога судије
И кривчеву да чују исповест!
Ја слутим тек, ал' вели свет да зна,
У збору вашем да сам кривац ја!

Иво.

Шта рече ти? И откуд овде ти?
И ко те дозво, ко те пропусти?
Чувари где су? — Чујеш, Јоване!
Чувари, синко, ннеог не пуштај! (Јован оде.)
А ти ћеш ићи, не требамо те,
О теби овде није била реч!

Максим.

О мени није? Не треба те ме?
Е добро, де! Ал' требам тебе ја,
Да измолим од оца благослов,
Јер преко мора на пут полазим!

Иво.

Па преко мора са мношћем полазиш,
Младожења на челу сватима!

Максим.

Младожења? Да л' чусте господо!
И опет морам примат' благослов,
Младожења да јесам збиља ја,
У Жабљаку, у Млецима и свуд!

Иво.

Полако само, да л' си штогод чуо?

Максим.

Ја не чујем, ја ништа не чујем!
Не устајем без благослова ја!

Младожења, ил' путник у Млетке,
Ил' пред сватови, или путник сам!

Иво.

Шта, путник сам? А за што, за што, сам?
Са сватима ће Максим ићи мој!
Ал' реци, сине, срцу исповест,
Младожењи да л' доликује тај
Бољезање на лицу твоме траг,
Што тако споро време утире;
Ил' ти пресуди, зборе господски,
Да л' доликује, да младожене
Избере сада сина мога лие?

Надан.

Нек' суди дужде, ха-ха-ха-ха-ха!
У место Дужда смејаћу се ја!
Тај лие изабрат'! Чујте, господо!
Том избору се лако довити:
Избирач ће утирач добити!

Војводе се смеју.

Максим.

Утирач ти на уста тричава! (Замане на Надана.)
(За себе.)

Да нисам гадљив, још би био љут! (Иви)
Пред оцем је исповедит' стид,
Што самог мене зове у Млетке;
Ал' кад већ мора бити, рећи ћу!
Нознав'о сам се у Млецима ја
С лепотом једном земље латинске;
Да није оцу, рећати би знао
Заносљиве лепоте њене све,
Ал' 'вако само вељу: цура та,
Љубавне књиге шиљући ми лист
На састанак ме зове у Млетке!

(Наставиће се.)

ГЛУМЦИ У ДРУШТЕНОМ ЖИВОТУ.

ИСТОРИЈСКА СТУДИЈА

(Наставак из броја 72.)

„Кад је Константин примио хришћанство, пренео је столицу царства у Византију. Прева, која је кроз четири века била гоњена, постала је сад самовладарица; незнабожачки храмови затворише се или трубише поштовање истинога Бога; владике, вршећи своју дужност, трудише се само око тога, како да оснаже ревност хришћана, који су од своје стране, желећи незнабошцима дати добар пример, у сваком уздржавању и највећој побожности живили. Ласно је разумети, да им је забрањено било гледати на светско позориште, и да су они баш то сами себи забранили.“ (De Beauchamps, Recherches sur les théâtres de France).

Ми ћемо овде муком прећи строге изреке превених отаца Тертулијана и Њипријана. — Њихова пресуда по оном, што је до сад речено, не би нас могла ни мало изненадити. Златоуст ужасно описује глумце својега доба, али — ко да не помисли на другу радњу „Хугенота“ и на речи Бен Акиба: „На свету је већ света тога било.“ Кад наиђе на овај опис: „У позоришту са узвишеног места те са особитим весељем гледаше публика доле, где се блуднице пливајући усред воде голе купају.“ Исидор Пелусиотски, по назорима онога доба, вели у свом трећем писму: „Глумци не могу никак о смрати на поправку, јер, кад би се људи збиља глумом поправили, вештина глумчева (?) морала би пропасти.“ Арлеатски синод искључио је глумце из сваке црквене заједнице, а после наступи и строгост царских указа од год. 438 и 534. На име по преторијанском закону били су сви глумци проглашени за непоштене.

Јулски и папско-попејски закон није допуштао члану сенаторске породице женити се глумцом, па ни с родом њезиним. То исто беше забрањено и женском породице

наторском. Мужу је слободно било погубити глумца, ако га је ухватио код своје жене; по другом неком закону морао је војник платити главом, ако је отишао у глумце. Муж је смео отерати жену, ако је ова без његовог знања ишла у позориште; ако нису деца против воље родитеља одабрали глумачки живот, тада су им по закону могли родитељи ускратити наследњи део. Али тек шестом веку беше суђено, да се прекршај закона у правом смислу речи крунише. Ко није чуо за јустинијанову жену Теодору, играчицу!

Од седмога века амо не спомиње историја ништа о судбини глумаца, те тако нам се прилика даје накалати наше казивање тек на тајне, које се у једанаестом столећу истаконе.

Прве почетке развиту данашњег глумишта опажамо у Енглеској, Француској, Италији, Шпањолској и Немачкој, и то међу свештенством. Због тога, и што представе испрва нису на добит смерале — премда се доцније сваки прилог како у оделу и накиту, тако и у храни са захвалношћу примао — није о непоштовању могло бити говора. Непоштовање је наступило тек онда, кад су неким људма те представе постале лебац те су се поглавито држали светских ствари.

Тако находимо у четрнаестом столећу у Енглеској, да је тамо глумац био проглашен за простог прикљанала, за то, што се напустило религиозно поље. Међу тим глумци на скоро забраздише, тако, да их парламентарским указом под Едвардом III. бичевима истераше из Лондона. „Школа поруге,“ од Ст. Госна, што је издана на свет у Лондону 1579 непосредно је управљена на глумце, те их меће у једну категорију са „поетама, свирачима, лавријашима и осталом поганијом, што поткопава

државу,“ а отуд видимо, како се тада мислило о глумцима. Таданњи један закључак парламента изреком вели, да су глумци исто што и свитнице, али се морамо чудити укусу, кад чујемо, да се Јелисавета, погровитељка највећег песника, на представи Палемона особито наслађивала ур-

лањем ловачких паса, што су глумци за чудо верно имитовали. Познато је, да су у оно доба деца и играли женске улоге, те Шлегел у својим предавањима о вештини и књижевности вели, да гледалице нису могле друкчије долазити у позориште, него под обрзином. (Наставиће се.)

Д И Ш Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

* (Да је мени лећи на умрети. — Љубав није шала.) У уторак 12 децембра заказан је био комад „Ни бригеша.“ али због изненадне болести Н. Зорића није се могао одиграти, него су по невољи приказивана ова два комада: „Да је мени лећи на умрети“ и „Љубав није шала.“ Оба ова комада одиграна су складно и на потпуно задовољство наше публике, која је живу а добру игру наших глумаца пратила изјављивањем свога допадања. У другом комаду биле су две улоге у новим рукама: мличина и роксина. Млицицу је приказивала Л. Хаџићева, а Роксу Л. Маринковићева. Да су обе ове наше младе глумице учиниле од лане леп напредак у позоришној уметности, то се могло приметити већ по игри им тога вечера. Свака је од њих умела згодним потезима да обележи у целини карактер, ког је приказивала. Осим тога су се још и природно кретале и природно говориле, што свакако заслужује похвалу. За сада бисмо имали да им приметимо само то, да се очи и лице не смеју смејати када туга пара срце и да им се ваља чувати од сувише брзог на тако често и неразумљивог говора.

К Њ И Ж Е В Н О С Т.

* (Божји дар.) Сад баш изађе књижица: **Божји дар.** Низ песама низао га одраслој српчади Чика Стева. У Новоме Саду, српска народна задружна штамарија 1872. На 16-ни, 80 стр. Стоји 10 н. а. вр. — Књижица је подељена на ова четири одсека: I. Бог и природа. — Дом и својта. — II. Прича и поука. — IV. Српство и слобода. У сваком од тих одсека има по неколико песама од наших најбољих песника. Књижица је ова и по садржини а и по цени веома згодна за божји дар. С тога је и препоручујемо нашем читалачком свету,

који ће у њој наћи до педесет лепих песама, удељених за забаву и поуку.

* (Полаженик.) Изашао је: **Полаженик.** Календар за просту годину 1873. Година друга. У Новоме Саду, издаје српска народ. задружна штамарија 1872. На 16-ни, 52 стр. 6. л. Стоји 20 н. а. вр. — У препоруку полагајеникову доста је напоменути то, да га је уредио или боље рећи написао Змај-Јован Јовановић. Осим лепих песама, све од њега самог, има у том календару и забаве, поуке и шале.

* (Српски помодар.) Изашао је „Српски Помодар.“ Издаје Сава П. Лазић. Свеска прва. У јесен 1872. Година прва. Илустроване модне свеске. Технички часопис за разна славенска и француска, мушка и женска одела. Нов тригонометрички обучни алат за кројаче. Излази свака три месеца по једна свеска на табаку. Са прилогом двеју таблица, израђених са особитом вештином, у сликама нове ношње, и са великом узорном таблом најновијих нацртних кројева. Сваке године велика табла слика нове ношње. Цена је овој првој свесци: У Аустро-Угарској 1 ф. 50 новч. у Србији и осталим крајевима српским 15. гроша кованог новца. У Новоме Саду, српска народна задружна штамарија 1872. In fol. 8. стр. Главна наручбина код уредништва у Срему, у Вуковару.“ Цена на годину 6. фор.

* Управа народног позоришта у Загребу издала је давно већ обећању I. свеску Hrvatskoga repertoira. У тој свесци су ова два комада: „Син пустиње“, од Халма, превео Иван Триски, и „Што жека може“, изворна глума од Јанка Јурковића.

Радујемо се што је позив управа нашег нар. позоришта нашао одзива и код наше браће Хрвата. Сада је ред на управи београдског народног позоришта да почне издавати збирку позоришних дела као што је то и огласила.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

5. ПРЕДСТАВА

ВАН ПРЕТПЛАТЕ.

У НОВОМЕ САДУ У НЕДЕЉУ 17. ДЕЦЕМБРА 1872.

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ:

ЦАР ПЕТАР ВЕЛИКИ КАО ЛАЂАР.

ШАЉИВА ИГРА У 2 РАЗДЕЛА, С ПЕВАЊЕМ, С ФРАНЦУСКОГ ПРЕВЕО МИЛУТИН М. СТОЈАНОВИЋ.

О С О Б Е :

Петар велики, руски цар, под именом Петар Михаилов, лађар	Суботић.
Петар Флиман, лађар	Лукић.
Ван-Бет, градоначеоник сардамски	Рашић.
Лефор, царев пријатељ и његов посланик у Холандији	Сајевић.
Маркиз Шатонез, француски посланик	Недељковић.
Лорд Симплеј, енглески посланик	Марковић.
Марија градоначеоникова нећака	Л. Маринковићева.
Браун, господар на лађама	Пешић.
Холандски официр.	Степић.

Лађари, становници сардамски, војници. — Збива се у Сардаму у Холандији 1698. год.

ПРЕ ТОГА:

АРТАКСЕРКСЕС.

ЛАБРИЈА У 1 РАДЊИ, С ПЕСМАМА, ПО НЕМАЧКОМ ЗА СРПСКУ ПОЗОРИШНИЦУ УДЕСИО С. РАЈКОВИЋ,
МУЗИКА ОД А. МИЛЧИНСКОГ.

О С О Б Е :

Звекан, бирташ	Суботић.	Соколић, лабријаш позориш.	Соколић.
Марица, жена му.	Ј. Поповићева.	Ђука, бирташев слуга.	Лукић.
Гавра, паор.	Пешић.	Стева, дете из села.	Љ. Зорићева.
Васа, паор.	Степић.	Паја	„ „ „
Рашиковић, лабријаш позор.	Рашић.	Мита,	„ „ „
			М. Зорићева.

Ко од наших претплатника жели своја места за ову представу задржати нека се изволи тога ради пријавити у позоришној писарници најдуже до 11 сахата пре подне.

У среду 16. децембра први пут: „ДОНА ДИЈАНА.“ Шаљива игра у 5 чинова, од Морета, по преради К. А. Вестовој превео Милорад Поповић Шапчанин. — Г. Ј. Сајевићка и А. Сајевић, чланови народног позоришта у Загребу као гости.

БОЛУЈУ: Л. ТЕЛЕЧКИ, Н. ЗОРИЋ.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.